

Η φραγκική κατάκτηση:

Ο Γοδεφρείδος Βιλλαρδουίνος ξεκίνησε από την περιοχή της Γαλλίας, Καμπανία (αυτήν που έδωσε το όνομά της στη σαμπάνια), ακολουθώντας τους στρατιώτες της Δ' Σταυροφορίας, την οποία περιέγραψε σε χρονικό του με τον εύγλωττο τίτλο «La conquête de Constantinople» («Η κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης»). Πέθανε στη Θράκη, στα 1212. Ο συνονόματος ανιψιός του, Γοδεφρείδος Α' Βιλλαρδουίνος, μετείχε επίσης στην Δ' Σταυροφορία αλλ' ως άνθρωπος ήταν πιο πρακτικός. Μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης (1204), συμφώνησε με τον φίλο του Γουλιέλμο Σαμπλίτη (Shamplitte), ένα αριστοκράτη από την Βουργουνδία (επίσης περιοχή της Γαλλίας, επίσης ονομαστή για τα κρασιά της), να κατακτήσουν την Πελοπόννησο (τον Μοριά, όπως τον έλεγαν) για δικό τους λογαριασμό. Τη συμφωνία τους επικύρωσε και ο βασιλιάς της Θεσσαλονίκης, Βονιφάτιος Μομφερατικός, έξω από το Ναύπλιο.

Η επιχείρηση είχε ουσιαστικά ξεκινήσει από τα 1205 με μια μεγάλη μάχη σώμα με σώμα στον ελαιώνα των Κουντούρων (κοντά στη Μεθώνη), κατά την οποία οι Φράγκοι νίκησαν. Και ολοκληρώθηκε το 1212, όταν πια ο Σαμπλίτης είχε πεθάνει. Εκτός φραγκικής κατοχής παρέμειναν οι οχυρές Μεθώνη και Κορώνη που ήδη ανήκαν στους Βενετσιάνους και η Μονεμβασία, μοναδικό βυζαντινό προπύργιο στην Πελοπόννησο. Ο κατακτημένος Μοριάς ονομάστηκε Πριγκιπάτο της Αχαΐας και ο πάπας Ιννοκέντιος Γ' αναγνώρισε ηγεμόνα του τον Γουλιέλμο Σαμπλίτη με βάιλο (αντιπρόσωπό του) τον Γοδεφρείδο που, από το 1205, είχε εκπονήσει και καταστατικό χάρτη (σύνταγμα) της μέλλουσας να κατακτηθεί περιοχής. Από τότε είχε συγκροτηθεί (από τον Σαμπλίτη) και η 12μελής (έξι Φράγκοι και έξι Βυζαντινοί φεουδάρχες) επιτροπεία που θα τη διοικούσε. Πραγματοποιήθηκε τότε συνέλευση των Ιπποτών (παρλαμάς) που άκουσε την έκθεση της επιτροπείας και ψήφισε τον καταστατικό χάρτη (ρετζίστρο, *régistre*) του βάιλου. Το μελλοντικό πριγκιπάτο διαιρέθηκε σε δώδεκα λαϊκές βαρονίες:

Της Άκοβας (στη Γορτυνία), η μεγαλύτερη όλων με 24 φέουδα.

Της Καρύταινας, με 22 φέουδα.

Της Βοστίτσας (σημερινό Αίγιο) με οκτώ φέουδα.

Των Καλαβρύτων, με δώδεκα φέουδα.

Της Χαλανδρίτσας (σήμερα, κωμόπολη στην επαρχία Πατρών), με τέσσερα φέουδα.

Της Βελιγοστής (κάστρο κοντά στην αρχαία Μεγαλόπολη), με τέσσερα φέουδα.

Του Νυκλίου, με έξι φέουδα.

Του Γερακιού (στη Λακωνία), με έξι φέουδα.

Της Γρίτσαινας, με τέσσερα φέουδα. Και

Των Πάτρας, Αρκαδίας και Καλαμάτας.

Δημιουργήθηκαν ακόμα επτά κληρικές βαρονίες (του Λατίνου αρχιεπισκόπου Πατρών και έξαρχου Αχαΐας με οκτώ φέουδα και των Λατίνων επισκόπων Ωλένης, Μεθώνης, Κορώνης, Βελιγοστής, Νυκλίου και Λακεδαιμονίας {Σπάρτης} με τέσσερα φέουδα καθεμιά). Χωριστά φέουδα δόθηκαν από τέσσερα στους Ιππότες Ιωαννίτες, Ναΐτες και του τευτονικού τάγματος, ενώ διάφοροι ιππότες, ακόλουθοι και παρατρεχάμενοι πήραν από ένα φέουδο, να έχουν να ζουν. Το Άργος και το Ναύπλιο δόθηκαν ως φέουδα στον Όθωνα ντε λα Ρος της Αθήνας (βλ. [Πατριδογνωσία] «

Ιστορία της

Αττικής

»:

Βουργουνδοί, Καταλανοί, Λομβαρδοί). Δημιουργήθηκαν εκεί, δυο ακόμα κληρικές βαρονίες (της Κορίνθου και του Άργους) με τέσσερα φέουδα καθεμιά.

Οι βαρόνοι και οι υποτελείς τους αριστοκράτες συναποτελούσαν την κούρτη (βουλή) που ήταν το συμβούλιο του ηγεμόνα αλλά και δικαστήριο για ζητήματα της φεουδαρχίας.

Κάποια στιγμή, ο Γουλιέλμος Σαμπλίτης έφυγε στη Βουργουνδία. Πέθανε εκεί (1209), οπότε ηγεμόνας του πριγκιπάτου αναγνωρίστηκε ο Γοδεφρείδος Α' Βιλλαρδουίνος. Ιδρύθηκε έτσι η δυναστεία των Βιλλαρδουίνων της Πελοποννήσου.

Οι Βιλλαρδουίνοι και οι Βυζαντινοί:

Ο Γοδεφρείδος Α' Βιλλαρδουίνος πέθανε το 1218 έχοντας παγιώσει την φραγκική κατοχή στην Πελοπόννησο. Τον διαδέχτηκε ο Γοδεφρείδος Β' Βιλλαρδουίνος (1218 – 1246) που έκτισε το φρούριο Χλουμούτζι (Clermont, Castle Tornese) στη Γλαρέντζα (Κυλλήνη), η οποία είχε μετατραπεί σε επίνειο της φραγκικής πρωτεύουσας, Ανδραβίδας, αλλά και όλης της Δυτικής Πελοποννήσου. Στα 1236, εκστράτευσε ως την Κωνσταντινούπολη κι έβαλε ένα χέρι να λυθεί η πολιορκία της από τον Ιωάννη Βατάτζη. Ο Γοδεφρείδος εξελίχθηκε σε έναν από τους πιο ισχυρούς Φράγκους ηγεμόνες.

Ο διάδοχός του, Γουλιέλμος Β' Γοδεφρείδος (1246 – 1278), έφτασε να γίνει ο πιο σπουδαίος Φράγκος δυνάστης στα εδάφη της άλλοτε Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Μετά από πολιορκία τριών χρόνων, πήρε τη Μονεμβασία (1248), υπέταξε τους Τσάκωνες (απογόνους των άλλοτε Ελευθερολακώνων) και υποχρέωσε τους όσοι απέμεναν Μηλιγγούς Σλάβους σε υποταγή. Ο ίδιος έκτισε τα φρούρια του Μιστρά (1248, στο βουνό Μυζηθράς), της Μάινας και του Λεύκτρου (παλιάς πόλης των Ελευθερολακώνων). Ο Λουδοβίκος Θ' της Γαλλίας του έδωσε άδεια να κόβει δικό του νόμισμα, οπότε εγκατέστησε νομισματοκοπείο στο Χλουμούτζι κι άρχισε να κόβει τα торνέσια όπως αποκλήθηκαν από το Castle Tornese.

Για δέκα ολόκληρα χρόνια, η ειρήνη βασιλευε στο πριγκιπάτο, το εμπόριο ανθούσε και η γη απέδιδε τους καρπούς της. Ο Γουλιέλμος είχε εγκατασταθεί στη Λακεδαιμονία όπου δημιουργήθηκε η πιο λαμπρή φραγκική αυλή. Ήταν όμως γαμπρός του δεσπότη της Ηπείρου Μιχαήλ Β', τον οποίο έσπευσε να ενισχύσει στη μάχη της Πελαγονίας. Αιχμαλωτίστηκε στη μάχη από τον μετέπειτα αυτοκράτορα της μέλλουσας να επανιδρυθεί (το 1261) Βυζαντινής αυτοκρατορίας, Μιχαήλ Η' Παλαιολόγο. Για να ελευθερωθεί, υποχρεώθηκε (1262) να δώσει ως λύτρα τη Μονεμβασία καθώς και τα τρία κάστρα που είχε κτίσει (Μιστρά, Μάινας και Λεύκτρου). Θα γίνονταν ορμητήρια των Βυζαντινών για την έξωση των Φράγκων από τον Μοριά.

Ήταν το 1263 κι ο Μιχαήλ της Νίκαιας είχε γίνει Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος, αυτοκράτορας στην Κωνσταντινούπολη. Ο Γουλιέλμος προσέφυγε στον πάπα, ο οποίος πρόθυμα τον απάλλαξε από τον όρκο του στον Μιχαήλ ότι δεν θα ξαναστραφεί εναντίον του. Ο πάπας θεώρησε ότι ο όρκος ήταν προϊόν ψυχολογικής βίας. Ο Γουλιέλμος ετοιμαζόταν να πάρει πίσω τα κάστρα που παραχώρησε ως λύτρα αλλά και οι Βυζαντινοί τον περίμεναν. Ο πρωτοστράτορας (ο αυτοκρατορικός επίτροπος) στον Μιστρά είχε εντολή να κάνει ό,τι μπορεί για να πάρει τα εδάφη που κατείχαν οι Φράγκοι. Ο πόλεμος ξεκίνησε τον ίδιο χρόνο (1263) με τον Γουλιέλμο να έχει συμμάχους τον πάπα και τους Βενετσιάνους και τον Μιχαήλ τους Γενοβέζους.

Πολλοί από τους πριν από 15 χρόνια υποταγμένους Τσάκωνες είχαν καταφύγει με τις οικογένειές του στην Κωνσταντινούπολη. Οι πιο ρωμαλέοι συγκροτούσαν την αυτοκρατορική φρουρά. Κατέφθασαν στην Πελοπόννησο ενταγμένοι στον στρατό του Μιχαήλ που διέθετε ακόμα Γασμούλους (γίους από ενώσεις Φράγκων της Πελοποννήσου με Βυζαντινές) αλλά και μισθοφόρους Τούρκους. Ο αυτοκρατορικός στρατός πήρε το φρούριο των Καλαβρύτων αλλά νικήθηκε σε όλες τις άλλες μάχες που έδωσε. Όμως, όταν στα 1265 ο Γουλιέλμος θέλησε να ξεχειμωνιάσει στη Λακεδαιμονία, βρήκε την πόλη εγκαταλειμμένη. Οι κάτοικοί της είχαν όλοι μετεγκατασταθεί γύρω από το κάστρο του Μιστρά που εξελισσόταν σε μεγάλη πόλη, κέντρο των Βυζαντινών στην Πελοπόννησο.

Η τελευταία ήττα του βυζαντινού στρατού ήταν στα 1267, στα στενά του Μακρυπλαγίου (στα Γεράνεια, το βουνό που χωρίζει την Πελοπόννησο από την Αττική). Εκεί, την κρίσιμη στιγμή, οι Τούρκοι μισθοφόροι του αυτοκράτορα Μιχαήλ άλλαξαν στρατόπεδο καθώς ο Γουλιέλμος τους υποσχέθηκε μεγαλύτερο μισθό.

Από τότε και για τα επόμενα πενήντα χρόνια, σποραδικές μόνο συγκρούσεις συνέβησαν ανάμεσα στον αυτοκρατορικό επίτροπο και τους Φράγκους. Ο Γουλιέλμος πέθανε (1278) και οι απόγονοί του ξεκίνησαν εμφύλιους πολέμους για την διαδοχή. Οι Βυζαντινοί άλλαξαν τακτική κι από την εποχή του αυτοκράτορα Ιωάννη Καντακουζηνού (1308 – 1316) έστειλαν στον Μιστρά ως πρωτοστράτορες («... *κεφαλή της κατά την Πελοπόννησον χώρας και των κάστρων της βασιλείας* ») αξιωματούχους μέλη της αυτοκρατορικής οικογένειας. Οι οποίοι, με το χρήμα, κατόρθωσαν όσα δεν μπόρεσαν στα πεδία των μαχών. Εξαγοράστηκαν έτσι για λογαριασμό των Βυζαντινών τα κάστρα του Αγίου Γεωργίου, της Ακοβας και της Καρύταινας, ενώ κάποια άλλα πάρθηκαν με μάχη.

Το δεσποτάτο του Μιστρά:

Στα 1320, το φραγκικό πριγκιπάτο της Αχαΐας είχε περιοριστεί σε τέσσερις (από τις αρχικές δώδεκα) βαρονίες (Πάτρας, Βελιγοστής, Βοστίτσας και Χαλανδρίτσας). Το άπλωμα της βυζαντινής επικράτειας στην Πελοπόννησο επέτρεψε στον Μανουήλ, γιο του αυτοκράτορα Ιωάννη Καντακουζηνού, να μην είναι πια πρωτοστράτορας αλλά δεσπότης του Μιστρά (1348) που έτσι μεταβλήθηκε σε πρωτεύουσα βυζαντινού δεσποτάτου (της Πελοποννήσου ή του Μιστρά). Το κυβέρνησε ως τον θάνατό του (1380). Έχοντας ανάγκη από εργατικά χέρια στην έρημη Πελοπόννησο, προσκάλεσε Αλβανούς να την εποίκισουν. Ανταποκρίθηκαν 10.000, που εγκαταστάθηκαν σε χωριστούς οικισμούς και εργάζονταν στα χωράφια «για ένα κομμάτι ψωμί». Ο Καντακουζηνός αναφέρει πως ανάμεσα στους Αλβανούς του Μοριά υπήρχαν οι Μπούιοι, Μαλακάσιοι και Μεσαρίται και πως ζούσαν στα βουνά και σε δικά τους δυσπρόσιτα χωριά.

Το κράτος που η Καταλανική Εταιρεία είχε δημιουργήσει στην Αττική (βλ. [**Πατριδογνωσία**]

«

Ιστορία της Αττικής

»: Βουργουνδοί, Καταλανοί, Λομβαρδοί), κατέρρευσε στα 1387. Η ηγεμονία της Εταιρείας των Ναβαραιών στην Πελοπόννησο προέκυψε στα 1388. Η μισθοφορική αυτή εταιρεία είχε δημιουργηθεί στα μέσα του αιώνα, κατά τη διάρκεια πολέμου ανάμεσα στον Κάρολο τον Κακό της Ναβάρρας (κράτους στα γαλλοϊσπανικά σύνορα) και τον Κάρολο Ε΄ της Γαλλίας. Όταν το 1380 ο πόλεμος τέλειωσε, οι Ναβαρραίοι, με αρχηγό τον Ιάκωβο ντε Βο, πέρασαν στη Δυτική Πελοπόννησο και κατέκτησαν μέγα μέρος της. Στα 1388, είχαν στήσει εκεί ηγεμονία.

Τρίτη δύναμη εκείνο τον καιρό, στην Πελοπόννησο, ήταν οι Βενετσιάνοι που, εκτός από τα κάστρα της Μεθώνης και της Κορώνης, κατείχαν και το Άργος και το Ναύπλιο. Οι δεσπότες του Μιστρά όμως είχαν να αντιμετωπίσουν κι ανυπότακτους τοπάρχες που δεν καταλάβαιναν για ποιο λόγο έπρεπε να δίνουν λογαριασμό στους Βυζαντινούς.

Ο δεσπότης Θεόδωρος Α΄ (1383 - 1407) κάλεσε άλλους 10.000 (μαζί με τις οικογένειές τους) Αλβανούς κι έφτιαξε μισθοφορικό σώμα με αυτούς και με ντόπιους. Στα χρόνια του, έγινε η πρώτη τουρκική επιδρομή στην Πελοπόννησο (1397). Ακολούθησαν η του 1400 και του 1401 που υποχρέωσαν τον δεσπότη να προσπαθήσει άτυχη συμμαχία με Ιωαννίτες ιππότες.

Στα 1415, κτίστηκε στον Ισθμό το τείχος Εξαμίλι: ήταν υψωμένο από θάλασσα ως θάλασσα κι είχε 153 πύργους που όμως δεν μπόρεσαν να σταματήσουν την οθωμανική λαίλαπα, όταν ο στρατηγός του Μουράτ Β' (1404 – 1451), Τουραχάν, έφτασε στα 1423 ως τον Μιστρά και υποχρέωσε τον δεσπότη να γίνει φόρου υποτελής στον σουλτάνο. Στα 1458, το δεσποτάτο κατέλυσε για λογαριασμό του σουλτάνου Μωάμεθ Β' του Πορθητή, ο στρατηγός Ομάρ, γιος του Τουραχάν.

Η οθωμανική κατάκτηση:

Οι Βενετσιάνοι συνέχιζαν να κρατούν τα προγεφυρώματά τους στην Πελοπόννησο (Μεθώνη, Κορώνη, Άργος, Ναύπλιο) αλλά καλά γνώριζαν ότι, παρά τη μεταξύ τους συνθήκη ειρήνης, οι Τούρκοι δεν επρόκειτο να τους ανεχθούν για πολύ. Η αφορμή δόθηκε στα τέλη Ιανουαρίου του 1463 κι ενώ ο βενετσιάνικος και ο παπικός στόλος έπλεαν προς την Πελοπόννησο:

Ένας Αρβανίτης είχε δραπετεύσει από την Αθήνα κι είχε καταφύγει στη Μεθώνη. Οι Τούρκοι τον ζήτησαν από τον Βενετσιάνο διοικητή, Νικολό Δάνδολο. Εκείνος αρνήθηκε. Σε αντίποινα, οι Τούρκοι επιτέθηκαν στο Άργος και το πήραν. Όταν ο βενετσιάνικος στόλος έφτασε στο Ναύπλιο, ο ναύαρχος που πληροφορήθηκε τις εξελίξεις, ζήτησε από τους Τούρκους να του επιστρέψουν το Άργος. Αρνήθηκαν. Ήταν ένας καλός λόγος για να ξεκινήσει ο πόλεμος ανάμεσα στη Βενετία και την Οθωμανική αυτοκρατορία.

Οι Τούρκοι κατέλαβαν τις γύρω από το Ναύπλιο βενετσιάνικες περιοχές και λεηλατούσαν την ύπαιθρο της Μεθώνης. Οι Βενετσιάνοι κάλεσαν τους Έλληνες να ξεσηκωθούν κατά των Τούρκων με την υπόσχεση ότι θα τους παρείχαν πολλά ανταλλάγματα. Μανιάτες και Αρκάδες βγήκαν να πολεμήσουν τους Οθωμανούς. Οι Έλληνες με αρχηγό τον Μιχαήλ Ράλλη και οι Αρβανίτες με αρχηγό τον Πέτρο Μπούα. Οι Βενετσιάνοι πολιόρκησαν και πήραν το κάστρο στα Βάτικα, συνέχισαν τον πόλεμο στο Αιγαίο και, τον Αύγουστο, συγκεντρώθηκαν πάλι στο Ναύπλιο. Μια σύντομη εκστρατεία ως το Άργος, έδιωξε τους Τούρκους από εκεί.

Συνέχισαν στην Κόρινθο όπου απέτυχαν καθώς έφτασε εκεί ο Μεγάλος Βεζίρης, Μαχμούτ

πασάς, με 80.000 άνδρες. Ο Μαχμούτ έλυσε την πολιορκία των Βενετσιάνων, προχώρησε ως το Άργος, το Ξαναπήρε, έστειλε εβδομήντα αλυσοδεμένους Βενετσιάνους ως λάφυρο στην Κωνσταντινούπολη κι εκτέλεσε εξήντα εθελοντές από την Κρήτη «για παραδειγματισμό». Στη συνέχεια, προχώρησε ως το Λεοντάρι (στην περιοχή της Μεγαλόπολης), λεηλατώντας και πιάνοντας αιχμαλώτους. Οι Έλληνες συνέχιζαν τον αγώνα με τους Μανιάτες να εξορμούν από τον Ταΰγετο.

Ο πόλεμος εξακολουθούσε στο Αιγαίο, όταν στην Πελοπόννησο κατέφθασε ο Βενετσιάνος ναύαρχος Μαλατέστα. Προσπάθησε να πάρει τη Σπάρτη, απέτυχε, γύρισε στη Βενετία. Τον αντικατέστησε ο Ιάκωβος Βαρβαρήγος που πολιορκήσε την Πάτρα. Σκοτώθηκε σε μάχη έξω από την πόλη. Ο Μιχαήλ Ράλλης πιάστηκε αιχμάλωτος. Βρήκε φριχτό θάνατο με παλούκωμα.

Ο πόλεμος απλώθηκε στην Εύβοια και στη Θεσσαλία και κράτησε ως το 1479. Στο τέλος του, οι Βενετσιάνοι κατείχαν Ναύπλιο, Μονεμβασία, Μεθώνη, Κορώνη και Ναβαρίνο (και Κρήτη, Κέρκυρα, Ναύπακτο, Κύθηρα, Βόρειες Σποράδες και μερικά ακόμα νησιά).

Ήταν στα 1463, όταν ο Κορκόδειλος Κλαδάς και Μανιάτες αγωνιστές επαναστάτησαν. Ο Κλαδάς έφτασε ως την Ήπειρο κι απελευθέρωσε την περιοχή της Χιμάρας. Αβοήθητος από τη Δύση που τον είχε ενθαρρύνει, αιχμαλωτίστηκε εννέα χρόνια αργότερα και γδάρθηκε ζωντανός. Στα 1489, ο τελευταίος του αυτοκρατορικού οίκου, Ανδρέας Παλαιολόγος, σήκωσε την επαναστατική σημαία στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα.

Το κάστρο της Μεθώνης έπεσε στους Τούρκους στα 1501. Ακολούθησαν της Κορώνης, του Ναβαρίνου και των Βάτικων. Από ολόκληρη την Πελοπόννησο, μόνο η Μάνη έμενε ελεύθερη και το Ναύπλιο: Οι Τούρκοι το πήραν το 1540.

Ο ενάμισης αιώνας της Μάνης:

Ολόκληρη η εποχή από τη ναυμαχία της Ναυπάκτου (1571) ως το 1714, χαρακτηρίζεται από

τη δράση των Μανιατών είτε στα πλαίσια των πολέμων ανάμεσα στους Βενετσιάνους και τους Τούρκους είτε αυτόβουλα. Στα 1670, η Μάνη πατήθηκε από τους Τούρκους με τη συνεργασία περιβόητων πειρατών, του Χασάν Μπαμπά και του Μανιάτη Λυμπεράκη Γερακάρη. Ο νέος πόλεμος ανάμεσα στους Τούρκους και τους Βενετσιάνους (1684), πρόσφερε στους Μανιάτες την ευκαιρία να απαλλαγούν από τους Τούρκους, ενώ την Πελοπόννησο κυρίευε ο στρατηγός Φραγκίσκος Μοροζίνι για λογαριασμό της Βενετίας. Με τη συνθήκη του Κάρλοβιτς (1699), η Πελοπόννησος απετέλεσε το βασίλειο του Μορέως, στο οποίο υπαγόταν και η Μάνη, με ιδιαίτερα προνόμια.

Το Κάρλοβιτς είναι μια πόλη της Κροατίας πάνω στον Δούναβη. Η συνθήκη που υπογράφηκε εκεί, είχε μικρή διάρκεια αλλά μεγάλη σημασία, καθώς εγκαινίαζε νέες πρακτικές διπλωματίας. Αν η Γαλλία εφεύρε το καθεστώς των διομολογήσεων για να αρχίσει το 1536 να επεμβαίνει στις τουρκικές υποθέσεις, η Αγγλία (163 χρόνια αργότερα) πρόσφερε τις «καλές της υπηρεσίες» δημιουργώντας το προηγούμενο της «διαμεσολάβησης» που ισχύει ακόμα και σήμερα. Εμπνευστής αυτής της πολιτικής ήταν ο Γουλιέλμος της Οράγγης, ηγεμόνας των Κάτω Χωρών, που από το 1694 έγινε συμβασιλιάς κι από το 1699 μονοκράτορας της Αγγλίας ως Γουλιέλμος Γ' (πέθανε το 1702).

Οι εμπόλεμοι που το 1699 κάθισαν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, ήταν η Οθωμανική αυτοκρατορία από τη μια και οι Αυστρία, Πολωνία, Ρωσία και Βενετία από την άλλη. Η Αγγλία ανέλαβε τον ρόλο του διαμεσολαβητή υποχρεώνοντας έτσι την Τουρκία να αναγνωρίσει στις ευρωπαϊκές δυνάμεις το δικαίωμα να παρεμβαίνουν ανάμεσα σ' αυτήν και τους με αυτήν εμπόλεμους. Είναι το ίδιο δικαίωμα που κληρονόμησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες ως σύγχρονοι συνεχιστές της αγγλικής διπλωματίας και το χρησιμοποίησαν στις 30 με 31 Ιανουαρίου 1996 στο επεισόδιο με την Ελλάδα γύρω από τις βραχονησίδες Ίμια.

Από την τουρκική πλευρά, στις διαπραγματεύσεις μετείχαν ο υπουργός Εξωτερικών Ζουλφικάρ και ο μεγάλος διερμηνέας Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, που είχε και όλες τις πρωτοβουλίες. Τη συνθήκη υπέγραψαν οι εμπόλεμοι και η Αγγλία και Ολλανδία (δηλαδή, οι εκπρόσωποι του Γουλιέλμου) ως μάρτυρες. Με αυτήν, η Οθωμανική αυτοκρατορία κατήργησε κάθε φορολογία που βάραινε μόνο τους χριστιανούς από τους υπηκόους της και παραιτήθηκε από κάθε αξίωση πάνω σε χώρες που διεκδικούσε η Αυστρία. Κι ακόμα: Η Αυστρία πήρε την Τρανσυλβανία, την Ουγγαρία (εκτός από ένα κομμάτι), την Κροατία και σημαντικό μέρος της Σλαβονίας. Η Πολωνία επέστρεψε τμήματα της Μολδαβίας, που κατείχε, και πήρε την Ουκρανία μαζί με άλλα εδάφη. Η Ρωσία πήρε το Αζόφ.

Η Βενετία κατοχύρωσε την Πελοπόννησο (και τις Δαλματικές ακτές). Την έχασε στον πόλεμο του 1714 – 1715:

Στα 1714, ο Αχμέτ πήρε είδηση ότι οι Βενετσιάνοι υποδαύλιζαν τους Μαυροβούνιους να κινηθούν εναντίον του. Απάντησε με μια εκστρατεία αστραπή: Τους πήρε την Πελοπόννησο και τα εδάφη τους στη Δαλματία, ανατρέποντας τη συνθήκη του Κάρλοβιτς σε ότι αφορούσε τους Βενετσιάνους. Η Αυστρία διαμαρτυρήθηκε για να πάρει την απάντηση ότι η Τουρκία δεν αναγνώριζε πια τη συνθήκη αυτή καθώς είχε προηγηθεί η «συνθήκη του Προύθου» (1711), που ανάτρεψε εκείνη του Κάρλοβιτς, σε ότι αφορούσε τους Ρώσους που έχασαν το Αζόφ. Η αυστριακή ανταπάντηση ήταν μια εισβολή στη Σερβία (1716). Τα τουρκικά στρατεύματα υποχώρησαν ως την Αδριανούπολη αλλά κινήθηκαν πάλι οι «διαμεσολαβητές» Άγγλοι και Ολλανδοί, αυτή τη φορά υπέρ του σουλτάνου.

Η συνθήκη του Πασάροβιτς (1718), μιας πόλης στη Σερβία, πάνω στον ποταμό Μοράβα, ανέτρεψε και τις υπόλοιπες εδαφικές ρυθμίσεις εκείνης του Κάρλοβιτς, που τελικά δεν είχε ζωή ούτε είκοσι χρόνων: Η Αυστρία πήρε και την υπόλοιπη Ουγγαρία, τη Βόρεια Σερβία μαζί με το Βελιγράδι κι όλη τη Δυτική Βλαχία ως τον ποταμό Αλούτα. Στη Βενετία αποδόθηκαν κάποια σημεία της Δαλματίας και της Ηπείρου.

Οι Μανιάτες δέχτηκαν να γκρεμίσουν τα κάστρα τους, να πληρώνουν φόρο και να έχουν μπέη, Μανιάτη αλλά διορισμένο από την Υψηλή Πύλη. Ήδη όμως, από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, στα βουνά της Πελοποννήσου είχαν φανεί οι αρματολοί και κλέφτες. Στα μέσα του ΙΗ' αιώνα, αποτελούσαν αναγνωρισμένη δύναμη. Στα ορλοφικά, έδρασαν ηρωικά επιζητώντας την απελευθέρωση όλης της Πελοποννήσου.

Η συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή:

Ο Γεώργιος Παπάζογλης ή Παπαζώλης γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1725. Στα 1766 ήταν λοχαγός του ρωσικού στρατού. Η Μεγάλη Αικατερίνη γεννήθηκε το 1729. Στα 1763 είχε απαλλαγεί από σύζυγο κι αναστολές και είχε γίνει τσαρίνα της Ρωσίας. Στα 1766, έστειλε τον λοχαγό της Γεώργιο Παπάζογλη να προετοιμάσει το έδαφος στην Ελλάδα. Ο σουλτάνος Μουσταφά Γ' (1757 - 1773) είχε συμπληρώσει έντεκα ειρηνικά χρόνια διακυβέρνησης, όταν το 1768 κάποιοι Πολωνοί κυνηγημένοι από τον ρωσικό στρατό πέρασαν τα σύνορά του. Οι Ρώσοι τους ακολούθησαν μέσα στο τουρκικό έδαφος, τους έφτασαν και τους έσφαξαν αλλά ξέχασαν να επιστρέψουν. Ο Μουσταφά δεν είχε λόγο να

ενοχληθεί ιδιαίτερα από το συμβάν. Πολύ ευγενικά, ζήτησε από τον πρεσβευτή της Ρωσίας στην Κωνσταντινούπολη να αποχωρήσει ο ρωσικός στρατός. Μόνον όταν δεν πήρε απάντηση κατάλαβε πως κάτι συνέβαινε. Ο πόλεμος κηρύχτηκε τον Οκτώβριο του 1768 στα χαρτιά. Οι εχθροπραξίες άρχισαν την επόμενη άνοιξη, ενώ ο ρωσικός στόλος με επικεφαλής τους πρίγκιπες Ορλόφ ξεκίνησε από τη Βαλτική, βγήκε στον Ατλαντικό, πέρασε στη Μεσόγειο κι έφτασε, το 1770, στο Αιγαίο. Οι επαναστατημένοι Έλληνες της Πελοποννήσου είδαν να βγαίνουν από τα πλοία τετρακόσιοι όλοι κι όλοι Ρώσοι, κάμποσοι Μαυροβούνιοι και λίγοι Κροάτες. Ο στόλος κινήθηκε να βρει τους Τούρκους που τους καταναυμάχησε στο Τσεσμέ, ενώ στη στεριά το τουρκικό λεπίδι θέριζε. (βλ. [**Ελληνικά θέματα**] «**Τα ορλοφικά**»

). Ο ρωσικός στρατός ήταν μακριά. Το 1772 πέρασε τον Δούναβη. Το 1773 απωθήθηκε πίσω αλλ' η Ρωσία είχε ήδη κερδίσει τις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Την ίδια χρονιά, σουλτάνος έγινε ο Αμπντούλ Χαμίτ Α' (1773 - 1789). Ήταν 48 χρόνων και μόλις είχε βγει από τη φυλακή, όπου τον είχαν στείλει όταν έκλεισε τα πέντε. Στις 9 Ιουλίου του 1774 υπέγραψε τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, χωριού που σήμερα ανήκει στη Βουλγαρία.

Η συνθήκη αυτή έβαλε τη σφραγίδα στην τυπική έναρξη της διαδικασίας για την επίλυση του «ανατολικού ζητήματος», καθώς όριζε πως οι παραδουνάβιες ηγεμονίες γίνονταν αυτόνομες κάτω από τη ρωσική προστασία, η χριστιανική θρησκεία ανακηρυσσόταν προστατευόμενη στα εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και η Ρωσία αναδεικνυόταν προστάτισσα των υπόδουλων χριστιανών. Πέντε χρόνια αργότερα (1779), μια συμπληρωματική παράγραφος προέβλεπε ελευθερία ναυσιπλοΐας για τα πλοία που έφεραν ρωσική σημαία.

Στην Πελοπόννησο όμως, η επανάσταση πνίγηκε στο αίμα μετατρέποντας τα «ορλοφικά», όπως αποκλήθηκαν, σε μια από τις μεγαλύτερες συμφορές του Ελληνισμού.

Ο αφανισμός των Τουρκαλβανών:

Η αποχώρηση των Βενετσιάνων από την Πελοπόννησο, που επισημοποιήθηκε με τη συνθήκη του Πασάροβιτς (1718), δεν έμεινε χωρίς επιπτώσεις για τους ντόπιους πληθυσμούς. Η τουρκική αντεκδίκηση έπεσε βαριά πάνω στους χριστιανούς. Ολόκληρο το αρβανίτικο χωριό Λάλα εξισλαμίστηκε για να γλιτώσει το μαχαίρι. Κι αμέσως χύθηκε να σφάξει τους απίστους, Έλληνες και Αρβανίτες χριστιανούς αδιάκριτα. Από τότε καθιερώθηκε και τυπικά

ο όρος «Τουρκαλβανοί» που χαρακτήριζε τους εξισλαμισμένους και φανατικούς στην υπηρεσία των Τούρκων Αρβανίτες. Στα πρώτα χρόνια, χτυπούσαν γενικά τους χριστιανούς. Με τον καιρό, άρχισαν να χαρίζονται στους Αρβανίτες χριστιανούς και να χτυπούν μόνο τους Έλληνες. Σε τρίτο στάδιο και με τη μεσολάβηση των χριστιανών ομοεθνών τους, οι μουσουλμάνοι Αρβανίτες τα βρήκαν και με τους Έλληνες χριστιανούς. Η ονομασία «Τουρκαλβανοί» χαρακτήριζε μόνο τους φανατικούς που υπηρετούσαν τους Τούρκους δυνάστες χριστιανών και μουσουλμάνων, Ελλήνων και Αρβανιτών. Οι Λαλαίοι ήταν ονομαστοί «Τουρκαλβανοί» ως τα χρόνια της επανάστασης, παρ' όλο που ένας από τους ηγέτες τους, ο Αλή Φαρμάκης, έγινε αδερφοποιητός με τον Θόδωρο Κολοκοτρώνη. Συμπτωματικά, γεννήθηκαν την ίδια χρονιά (1770). Κολοκοτρώνης και Αλή Φαρμάκης προχώρησαν στην περιβόητη ελληνοαλβανική συνεννόηση για τη δημιουργία του κράτους της «αυτόνομης Πελοποννήσου» (βλ. [Πατριδογνωσία] «Ιστορία Ζακύνθου»: Το Ελληνοαλβανικό Βασίλειο).

Στα 1770 όμως, οι Τουρκαλβανοί είχαν εξελιχθεί σε πληγή καθώς, με την πρόφαση ότι τους καθυστερούσαν τους μισθούς τους, λεηλατούσαν τις περιουσίες των Πελοποννησίων, χωρίς να κάνουν διάκριση μεταξύ χριστιανών Ελλήνων και μουσουλμάνων Οθωμανών. Στα 1779, διατάχθηκαν να εγκαταλείψουν την περιοχή. Αρνήθηκαν. Εναντίον τους κινήθηκε ο τουρκικός στόλος υπό τον ναύαρχο Γαζί Χασάν πασά, ενώ ο διερμηνέας του στόλου, Έλληνας Νικόλαος Μαυρογένης, προκάλεσε την ανάμιξη και των αρματολών και κλεφτών του Μοριά. Οι Τουρκαλβανοί περιορίστηκαν σε μικρά χωριά ομοφύλων τους (Λάλα και άλλα) ή εκδιώχτηκαν στη Ρούμελη.

Θα ακολουθούσε η προσπάθεια εξόντωσης των αρματολών και κλεφτών.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 9.5.2011)